

Gruplar Nedir Ne Değildir?

1. Gruplar Nasıl Ortaya Çıktı?

İnternet'in yaygınlaşmaya başladığı ilk zamanlarda insanlar çok sayıda kişiye birden mesaj atmak istediklerinde bunu hepsinin adresini e-postaların "to", "kime" bölümüne yazarak yapıyorlardı. Bunun bazı sakıncaları vardı. Gönderilen kişilerin adresleri de mesajla birlikte herkese ulaşıyor ve bu adresler spam'e (istenmeyen mesaj) açık hale geliyorlardı. Daha sonra (1997-98 yılları) www.onelist.com ve www.egroups.com siteleri ortaya çıktı. Bu siteler, sizin için mesaj listelerini saklıyorlar üstelik isterseniz daha önce gönderilmiş mesajları da arşivde saklıyorlardı. Benim dahil olduğum ilk mesaj grubu Kayseri Fen Lisesi'nin 1987 (ilk) mezunlarından oluşan listeydi. Hepimiz mesajlara "reply all" (hepsine cevap ver) şeklinde cevap yazıyorduk. Sonra Erhan Polatkan Ata'nın (KFL '87) ısrarlarıyla www.onelist.com da sanırım bir liste oluşturduk. klf-87 listesi. Bu liste ilk Türk listelerinden birisidir.

Daha sonra www.egroups.com ile www.onelist.com birleşti ve hatta gruplar e-group olarak adlandırılmaya başladı. www.egroups.com da çok sayıda grup kurulmaya başladı. İnternet'in en popüler grupları bu sitedeydi. Zamanla www.egroups.com finansal zorluğa düştü, gruplar paralı olacak derken siteyi Yahoo aldı ve www.yahooogroups.com olarak adını değiştirdi. Yahoo gruplara yeni özellikler eklerken bir çok da kısıtlama getirdi. Örneğin artık bir moderatör bir günde 10 taneden fazla üyeyi aynı anda gruba ekleyemiyor.

Yahoo'dan sonra MSN (Microsoft), www.topica.com ve başka şirketler de grup işine girdi. Hatta Türkiye'de Superonline gibi şirketler de. Fakat hiçbirisi Yahoo kadar popüler olmadı. Çünkü, gruplar çok hızlı geliştiler ve rakipler piyasaya girdiklerinde moderatörler de üyeler de alıştıkları Yahoo arayüzünü bırakıp başka şirketlere geçmediler. Yahoo da bunu avantaja çevirerek gruplardan ciddi reklam geliri elde etmeye başladı.

2. İnsanlar Neden Gruplara Üye Oluyorlar?

Bunun çok çeşitli nedenleri var. Örneğin bir okulun mezunları ya da dağılmış bir ailenin fertleri için gruplar bağları canlı tutmanın bir yolu. Böylece okulda yaşanan arkadaşlıklar daha uzun süre canlı kalabiliyor. Yine bir grupta kendi mesleğinizden insanlarla tanışıp onlarla bilgi alışverişi yapabiliyorsunuz. Yine başka gruplarda ülke sorunlarını, bir sektörün ya da şehrin sorunlarını tartışabilirsiniz. Gruplar bunları sadece bir bilgisayar ve İnternet bağlantısı ile masanıza getiriyor. Çok ucuza çok sayıda kişi ile toplantı yapabilir, çok sayıda kişiye soru sorabilirsiniz. Yaptığınız tartışmalarda sözünüz kesilmez. İstedikiniz kadar uzun yazabilirsiniz. Bir mesajın uzun olduğu için yayınlanmadığı pek görülmemiştir. Çünkü text mesajlar çok yer tutmazlar. Oysa TV'de bir açık oturumda birkaç dakikanız vardır ve hep "süre az kalmıştır". Enine boyuna tartışamazsınız.

Gruplar yine bazı asosyal insanlar için de bir sosyalleşme aracı olmakta. Çünkü bu kişiler toplum içinde çok aktif olamazken sanal dünyada daha cesur bir görünüm sergileyebilmekteler. Bazı insanların kendilerini yazı ile konuşurkenkinden çok daha iyi ifade edebildiği de bir gerçektir. Sözü kesilmeden kendini ifade edebilmek grupların sağladığı önemli bir avantajdır.

3. Gruplarla Forumların Farkı Nedir?

Aslında çok benzer amaçlara sahipler ama bir o kadar da farklılar. Gruplarda genellikle mesajları onaylayan bir moderatör (yönetici) bulunuyor, forumlarda ise bu ya olmuyor ya da çok etkili kontrol araçlarına sahip bulunmuyor. Gruplarda mesaj çoğunlukla sizin mesaj kutunuza geliyor ve siz sürekli mesajlarınızı kontrol ettiğiniz için kolayca haberdar

oluyorsunuz. Forumlarda ise bir web sitesine gidip üyelik girişini yapıp mesaj gelip gelmediğini kontrol etmeniz gerekiyor ki çoğu kez bunu yapmak hatırlığınızdan çıktığından forumlar gruplar kadar aktif olmuyorlar. Yine genellikle gruplar forumlara göre daha seviyeli oluyor ve gruplarda daha üst düzey tartışmalar yapılıyor.

www.tech-strategy.org adresinde çok sayıda forum ve grubumuz var ancak en canlı forumlarımız bile grupların aktivitesini yakalayamıyor.

4. Bir Gruba Nasıl Üye Olunur?

www.yahoogleups.com altındaki bir gruba GrupAdi-subscribe@yahoogleups.com adresine boş bir e-posta atarak üye olabilirsiniz. Ya da grubun ana sayfasına <http://groups.yahoo.com/group/GrupAdi> adresinden girerek "join" (katıl) tuşuyla üye olmanız mümkündür. Eğer ikincisini yaparsanız ve gruba üyelik onaya tabi ise sizden neden üye olmak istediğinizi yazmanız istenecektir. O gruba ne amaçla katılmak istediğinizi ayrılan yere yazmanız gerekmekte. Bu şekilde moderatör sizin katılmanızın uygun olup olmadığını belirleyebilir.

Bazı grup yöneticileri gruba katılımı serbest bırakırken bazıları da çok sıkı kurallar getirmekte ve örneğin özgeçmiş ya da referans istemekteler. Bazı gruplara ise dışardan hiç kimse hiç bir koşulla üye yapılmaz. Özellikle mezun grupları böyledir. İlgili okuldan mezun değilseniz üye olamazsınız.

5. Bir Gruptan Nasıl Çıkılır?

GrupAdi-unsubscribe@yahoogleups.com adresine boş bir e-posta atarak üye olabilirsiniz. Ya da grubun ana sayfasına <http://groups.yahoo.com/group/GrupAdi> adresinden girerek "Leave Group" (grubu terk et) tuşuna basarak çıkabilirsiniz. Fakat çıkış işleminin tamamlanması için e-posta kutunuza gelen mesajı da onaylamanız ve bunun için de ilgili kısayolu tıklamanız gerekir.

Bazı üyeler bu ikinci işlemi yapmadıklarından bir türlü gruplardan ayrılamadıklarından şikayet ederler. Yahoo kişinin isteği dışında gruplara alınmasının ya da gruplardan ayrılmasının önüne geçmek için iki aşamalı bir onay mekanizması kullanıyor.

6. Yahoo ID Nedir?

Yahoo'daki grupların bütün özelliklerinden yararlanmak için (örneğin oy vermek için) Yahoo'dan bir ID almanız gerekir. Bunun en kolay yolu da Yahoo'dan bir e-posta adresi almaktır. e-posta adresindeki @yahoo.com'dan önceki kısım sizin aynı zamanda Yahoo ID'nizdir. Bu e-posta hesabının şifresiyle Yahoo gruplarının web sitelerine giriş yapabilirsiniz.

7. Gruplardan Çok Mesaj Gelince Ne Yapmalıyım?

e-posta gruplarından gerçekten de çok mesaj gelmektedir. Normalde bir gruptan ayda ortalama 100 civarı mesaj gelirken bazı gruplarda bu sayı 1000'e kadar çıkmaktadır. Çok sayıda gruba üye olduğunda bu problem daha da derinleşmekte ve gruplardan gelen yoğun mesajlar yüzünden önemli mesajları takip etmek imkansız hale gelmektedir. Bunun bir kaç çözümü vardır:

- No e-mail-Web Only Seçeneği:** <http://groups.yahoo.com/group/GrupAdi> sitesine Yahoo ID ile giriş yaptıktan sonra "Edit My Membership" (Üyelik Özelliklerimi Değiştir)

tuşuna bastıktan sonra mesaj alma seçeneği “No e-mail-Web Only” yapılırsa gruptan size mesaj gelmez, İnternet adresindeki arşivden mesajları forum gibi izleyebilirsiniz. Eğer “Daily Digest” seçeneğini seçerseniz günde size bir tane toplu mesaj gelir ancak ekler (attachment) gelmez ve bazen mesajlar birbirine karışabilir.

- b) **MS Outlook’da Kural (Rule) Tanımlamak:** Gruplardan gelen mesajlarda [GrupAdı] ifadesi mutlaka geçer. Outlook’da mesaj konu satırında “[GrupAdı]” geçiyorsa mesajı GrupAdı klasörüne (folder) taşı diye bir kural yazılırsa o gruptan gelen mesajlar o klasörde toplanmış olur başka mesajlarla karışmaz. Bunu üye olduğunuz bütün gruplar için yapabilirsiniz.
- c) **Gruplar İçin Ayrı Bir e-Posta Hesabı Açtırmak:** Yahoo, Hotmail, Google gibi ücretsiz e-posta hesabı veren sitelerden sadece gruplar için kullanmak üzere ayrı bir e-posta hesabı alabilirsiniz. Bu şekilde iş için kullandığınız e-posta hesabı gruplardan gelen mesajlarla işgal edilmez.

Elbette izleyebildiğinizden fazla gruba üye olmamalısınız. Bazı gruplarda mesaj kalitesi çok düşüktür ve mesaj yoğunluğu gereksiz yere fazladır. Yine bazı mesajlar çok sayıda gruba birden gönderilmektedir. Bu nedenle grupta yayınlanan mesajların içeriğini ve size katma değerini iyi ölçmeniz gerekir. Bu da zaten moderatörleri mesaj yayınlarken daha dikkatli davranmaya yöneltecektir.

8. Gruplarda İşlenen Suçlar İçin Ne Yapılabilir?

Türkiye’de İnternet üzerinde işlenen suçlar için bir yasal altyapı oluşmuş değildir. Bir kaç girişim olmuşsa da bu girişimler İnternet’in teknolojik özelliklerini göz ardı ederek hazırlandığı ve aşırı kısıtlayıcı olduğu için gelen tepkiler karşısında geri çekilmiştir. Fakat bu İnternet’te ve gruplarda serbestçe suç işlenebileceği anlamına gelmez. Tam tersine, İnternet ortamının getirdiği özgürlüklerin devam edebilmesi için bu konuda sorumlu davranmak ve yasalara saygılı davranmak gerekir. Yahoo ve Hotmail’den alacağınız bir e-posta adresiyle bile suç içeren mesajlar yazmamanız gerekir.

www.tech-strategy.org sitesindeki gruplarla ilgili bir şikayetiniz olduğunda bunu info@tech-strategy.org adresine bildirebilirsiniz. Gruplarımızda yazılan yazılardan yazının yazarı sorumlu olmaktadır. Bu ifade gruplarda her mesajın altına eklenmektedir. Gruplarımıza üye olmakla bu şartı kabul etmiş olmanızdır. Elbette, grup yöneticilerinin de suç içeren mesajları yayınlamama anlamında sorumlulukları bulunmaktadır. Ancak, grup yönetirken yanlışlıkla bir mesajın yayınlanması da mümkündür. O nedenle gruplarımızda böyle bir hata yaptığımızda mağdur olan kişi ve kurumun cevabını yayınlamakta ve özür dilemekteyiz. Gruplarımızda gruba ve grup yönetimine yönelik her türlü eleştiri hakaret dahi içerse yayınlanmaktadır. Böylece şeffaf ve demokratik bir yönetim sergilediğimizi ispat etmiş oluyoruz.

9. Grupların Yasal Statüsü Var mıdır?

Gruplar bir açıdan bakıldığında sadece e-postalardan oluşan listelerdir. Diğer açıdan gruplar özellikle büyükseler gündem oluşturabilmekte ve baskı grubu, STK (sivil toplum kuruluşu) gibi işlev görebilmekteler.

Bu konuda da hem Türkiye’de hem dünyada mevzuat gelişmiş değildir. Zaman içerisinde bu konuya da bir çekidüzen getirileceği açıktır. www.tech-strategy.org gruplarında biz kamu kuruluşlarından gelen üyelik taleplerini her zaman için onaylamaktayız. Böylece,

yazışmalarımız ilgili kuruluşlardan görevlilerin gözü önünde şeffaf bir biçimde gerçekleşmektedir.

Zaten Internet ortamında kolayca kurulabilen grupların denetim mekanizması da ona uygun olmalıdır. Bu ilgili görevlilerin istediği taktirde gruplara üye yapılması ya da grup yöneticisinin resmi bir web sitesinde bir form doldurması şeklinde olabilir. Şu anda bu tür bir prosedür uygulanmamaktadır ancak ileride gerekli olduğunda da Internet üzerinde çalışan pratik bir yöntem bulunması gerektiği açıktır. Bu gruplar gibi Internet siteleri ve gazeteler için de gereklidir.

Grupların dernek, vakıf gibi yasal bir statüsü bulunmazken bazı gruplar çalışmalarını ilerletip dernek kurmaktadır. Bu durumda zaten yasal bir statüye kavuşmuş oluyorlar. Bir anlamda gruplar Türkiye’de dernek ve vakıf kurmak için getirilen sıkı kuralları esnetme yolu olmaktadır. Ancak, sorun grupların bu kuralları esnetmesinde değil, bu kuralların çağın ve teknolojinin gerisinde kalmasındadır. Türkiye’deki grupların ezici çoğunluğun yurt dışındaki bir şirketin yani Yahoo’nun sitesinde bulunduğu düşünülürse grupları disiplin altına almanın ancak onları doğuran ihtiyaçları gözetmekle mümkün olduğu görülür.

10. Grupların Somut Bir Katkısı Olmuş mudur?

Bu konu gruplarda da sıkça tartışılan bir konudur. Yani bu kadar grup kuruluyor ve bu kadar kişi zaman harcayıp tartışmalara katılıyor ya da onları izliyor. Peki bunun sonucunda somut olarak ne elde ediliyor? Gazete ve TV izlendiğinde ne elde ediliyorsa onun gibi. Gruplar da Internet gazeteleri gibi haber kaynakları bir anlamda. Basında kendine yer bulamayan bir çok küçük olay grupta yer alabiliyor. Örneğin bir arkadaşınızın evlilik haberinden kolayca haberdar olabiliyorsunuz. Sizi ilgilendiren gruplara üye olduğunuzda bir tek e-posta hesabıyla saatlerce telefon etme zahmetine katlanmadan arkadaşlarınızın nerede ne yaptığından haberdar olabilirsiniz. Yani size özel, sizin istediğiniz detayda bir haber ağızınız oluyor.

Gruplar ve tabii genel anlamda Internet bilginin ve fikirlerin yayılma hızını artırıyor ve bir anlamda tarihin akışını hızlandırıyor. Elbette uyum sağlayamayanlar için olayların bu kadar hızlanması da bir şikayet konusu. Fakat bizler teknolojiden şikayet etmek yerine onu daha iyi kullanmanın yollarını arıyoruz. Çünkü teknolojik gelişmeyi durdurmak elimizde değil. Ayrıca matbaayı geç alırken yaptığımız hatayı tekrarlamak da istemiyoruz. Internet ve gruplar ülkemizin, bizim ve insanlığın zaten doğal süreci içerisinde varacağı noktaya daha hızlı ulaşmasını sağlıyor. Bir otomobilin sizi bir yere daha hızlı ulaştırması gibi. Yapılması gereken bu hızın getirdiği değişime uygun yapılar oluşturmak. Bu da zaman içinde organik bir şekilde yapılabilir

11. Gruplar gelecekte de var olacak mı?

Bir açıdan grupların ilk çıktığı dönemdeki heyecanın azaldığı söylenebilir. Bir grup yeni kurulduğunda üyelerin birbirine verebileceği çok fazla şey olmakta. O yüzden yeni oluşan gruplarda mesaj yoğunluğu çok fazladır. Fakat zamanla bilgi alışverişi oldukça o ilk heyecan yok oluyor ta ki yeni bir grupta farklı kombinasyonda insanlar bir araya gelene kadar. Oturmuş gruplarda da mesajlaşma zaten ihtiyaçlar ve ticari ilişkiler etrafında yoğunlaşmaya başlıyor ki bunun profesyonel bir e-ticaret sitesinde daha kolay yapılabileceği açıktır.

Bu nedenle, bir dönem sonra grupların şimdiki olduğu kadar heyecan verici olmayacaklarını tahmin etmek mümkün. Bu herkesin onlara alışmış olması nedeniyle de olacak. Ayrıca etik kuralların, teknolojik ve hukuksal altyapının oturmasıyla sanal alemin özgürlükleri de kısıtlanmış olacağından eski cazibesini yitirecektir.

Fakat yine de grupların uzunca süre daha var olacağını söyleyebiliriz. Belki teknolojik gelişme ile daha yüz yüze iletişime benzer bir yapı kazanacaklar ve bir anlamda daha az sanal olacaklar.

Elbette ki bir şeyin çok yeni olduğunda verdiği o heyecanı tekrar yakalamak asla mümkün olmayacaktır. Gruplar bir yönüyle kurumsallaşmış ve daha çok dikkate alınacak ama diğer yönüyle de taşlar yerine oturduğu için artık bakir bir alan olmaktan çıkacaklar.

Şu anda o noktaya henüz gelmiş değiliz. Hala Internet'le tanışmamış çok sayıda vatandaşımız bulunmaktadır. Fakat, şurası kesin ki Internet'le şu ana kadar tanışmış olanlar zaten gruplarda en çok katkıyı sağlayacak olan kesimdir. Yani okumuş gelir düzeyi yüksek olan kesim. O anlamda gruplardan elde edilecek sinerji büyük oranda gerçekleşmiştir. Bundan sonra gruplar çok genç olan üyelerinin yaşla birlikte bir yere gelmesi ile gelişme gösterecekler ve bir çoğu da zaten vakıf, dernek, şirket gibi oluşumlara dönüşecek.

Gruplar STK'lara ve diğer sosyal yapılara sanal bir alternatif olarak doğdular. Belli bir dönem belli boşlukları doldurdular ama karşıladıkları ihtiyaçları birileri daha profesyonel şekilde karşıladıkça gruplar da misyonlarını tamamlayacaklardır.

Kim bilir gelecekteki hangi teknoloji grupların pabucunu dama atacak? Büyük olasılıkla bu teknoloji çok geniş bant kullanan ve çoklu ortam (multimedya) teknolojilerinin sınırında bir teknoloji olacaktır. Fotograf, TV ve sinema sonrasında sürekli irtifa kaybeden yazılı kültür gruplarla ve e-posta ile bir rönesans yaşadı. İnsanlık tarihinde hiç olmadığı kadar çok kişi yazı ve düşünce üretmeye başladı. Ancak bu Internet'in bant genişliği sorunundan da kaynaklanan bir durumda.

Özetle, bant genişliği arttıkça biz bu kazandıklarımızı tekrar kaybedeceğiz. Bizden bir iki sonraki nesil için gruplar ve onların getirdiği yazılı iletişim bir zamanların taş plakları gibi bir nostalji olacak. Bizler de eskide sapsaplanmış kalmış dinazorlar olarak gruplarla iletişim sağlamaya devam edeceğiz ve kim bilir Sn.Ecevit'in daktilosu gibi arkaik (tarih öncesi, modası geçmiş) bir araç olarak kalacak gruplarımız.

Hazırlayan: Faruk Karaman
www.tech-strategy.org
farukk@tech-strategy.org

Yazar Hakkında Bilgi:

1971 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesinde doğdu. 1987 yılında Kayseri Fen Lisesi'ni, 1993'te Boğaziçi Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. 1997 yılında Marmara Üniversite İngilizce İşletme Bölümü'nde MBA (İşletme Yüksek Lisansı), 2001'de yine aynı bölümde doktora derecesi aldı.

Körfez Yatırım, Deniz Yatırım, HSBC Midland Yatırım, Inter Yatırım gibi aracı kurumlarda araştırma bölümlerinde uzman ve ekonomist olarak çalıştı. Ayrıca Tickle YBS'de m-ticaret konusunda iş geliştirme projesi için Ericsson Crea-World'de bulundu, Crea-World projesine de destek verdi. 2000 yılından itibaren Yeditepe ve İstanbul Ticaret Üniversiteleri'nde lisans ve yüksek lisans seviyesinde e-Business (e-İş), e-Commerce (e-Ticaret), e-CRM (müşteri ilişkileri yönetimi), e-SCM (tedarik zinciri yönetimi) dersleri verdi. Ayrıca bu konularda ve teknoloji stratejisi konusunda şirketlere danışmanlık yapmaktadır.

İlgilendiği diğer konular proje finansmanı, risk sermayesi, futurizm, trendler, teknoloji stratejisidir. Dr. Faruk Karaman Türkiye'nin yüksek teknoloji üretim ihrac edebilmesini amaçlayan www.tech-strategy.org adresindeki teknoloji stratejisi platformunun kurucusudur.